

היום נלמד בעזרת ה':

בבא בתרא דף עו

(בעמ' הקודם)

לימא כהני תנאי, דתניא ספינה נקנית במשיכה: אולי נאמר שרב ושמואל נחלקו במחולקת התנאים הזאת - **ספינה נקנית במשיכה, ר' נתן אומר ספינה ואותיות** (= שטר) **נקנות במשיכה ובשטר**, דהיינו מי שמוכר או נותן לחבירו במתנה שטר חוב, והוא רוצה להקנות לו את השטר ואת החוב שכתוב בו (= ובכך חבירו יוכל לגבות מהלווה את החוב), חבירו קונה אותו במשיכה ובשטר, כלומר שהמוכר או נותן המתנה כותב לו שטר מכירה או שטר מתנה על השטר חוב, וחבירו מושך את השטר חוב. אבל אם הוא רק מסר לו את השטר חוב ללא שכתב לו שטר מכירה, הרי חבירו קונה רק את הנייר ולא את מה שכתוב בו (= ולא יוכל לגבות בו את החוב).

הגמ' עוצרת ושואלת:

אותיות מאן דזכר שמייהו? מי הזכיר כאן 'אותיות'? כלומר והרי תנא קמא דיבר רק על ספינה ומדוע ר' נתן שחולק עליו הזכיר גם אותיות?

תשובה: **חסורי מחסרא והכי קתני:** כך צריך לגרוס בכרייתא - **ספינה נקנית במשיכה ואותיות במסירה** (= זו דעת תנא קמא), **רבי נתן אומר ספינה ואותיות נקנות במשיכה ובשטר.** נמצא שרבי נתן חולק גם על 'אותיות' שהזכיר ת"ק.

שאלה: **שטר לספינה למה לי, מטלטלי היא:** והרי ספינה היא 'מטלטלין', וברגע שהקונה משך אותה הרי הוא קנה אותה, ומדוע צריך שטר?

תשובה: **אלא לאו הכי קתני, ספינה נקנית במשיכה ואותיות במסירה** (= זו דעת תנא קמא), **רבי נתן אומר ספינה במשיכה ואותיות בשטר:** כלומר לדעת רבי נתן כדי לקנות אותיות צריך גם מסירה וגם שטר.

כעת הגמ' מוכיחה שרב ושמואל נחלקו במחולקת התנאים הזאת:

ספינה במשיכה? היינו תנא קמא! אלא דרב ושמואל איכא בנייהו: מדוע רבי נתן אומר שספינה נקנית במשיכה, והרי תנא קמא כבר אמר זאת, אלא בהכרח שהם נחלקו במה שנחלקו רב ושמואל, שת"ק סובר שיספינה נקנית במשיכה' דהיינו במשיכת כולה וכדברי שמואל, ובא רבי נתן לחלוק ולומר שדי במשיכת כל שהוא וכדברי רב.

דחיית ההוכחה: לא! זכולי עלמא אי כרב אי כשמואל וכו': יתכן שת"ק ורבי נתן סוברים או כרב או כשמואל, ובאמת ת"ק ור' נתן לא נחלקו כלל לגבי ספינה, וכל מחלוקתם היא רק לגבי 'אותיות', וכך אמר ר' נתן לת"ק - לגבי ספינה אני מודה לך שהיא נקנית במשיכה (= או למשך כולה כשמואל, או כל שהוא כרב), אבל לגבי 'אותיות' אני חולק עליך וסובר שאי אפשר לקנותם במסירה בלבד, אלא צריך שטר עם המסירה.

ובפלוגתא דהני תנאי: ות"ק ורבי נתן נחלקו במחלוקתם של התנאים האלו: לדעת רבי - אותיות נקנות במסירה, דהיינו שע"י שהמלווה מוסר לקונה את השטר, יכול הקונה לגבות את החוב מהלווה, (והלווה לא יכול לטעון לו שהמלווה מכר לו רק את הנייר ולא את מה שכתוב בו). ולדעת חכמים - בין אם כתב לו שטר מכירה על השטר חוב ונתן לו את שטר המכירה אבל לא מסר לו את השטר חוב, ובין מסר לו את השטר חוב אבל לא כתב לו שטר מכירה על כך, לא קנה הקונה את השטר חוב, עד שיכתוב לו המוכר שטר מכירה וימסור לו אותו, וימסור לו גם את השטר חוב.

נמצא שדברי רבי נתן בברייתא לעיל הסובר ש'אותיות' נקנות במסירה ובשטר, הם כדברי חכמים בברייתא כאן. ודברי חכמים בברייתא לעיל הסוברים ש'אותיות' נקנות במסירה בלבד (ולא צריך לכתוב גם שטר מכירה), הם כדברי רבי בברייתא כאן.

קושיא: במאי אוקימתא? כרבי, ספינה נמי תיקני במסירה! אם העמדת את חכמים בברייתא לעיל כדעת רבי כאן, אם כן מדוע לדעת חכמים לעיל ספינה נקנית במשיכה? הרי מספיק לקנות אותה במסירה (דהיינו לאחוז בחבל שהיא קשורה בו גם בלי להזיז אותה ממקומה). וכפי שמוכחת דעתו של רבי מהברייתא דלהלן.

דתניא ספינה נקנית במסירה דברי רבי, וחכ"א לא קנה עד שימשכנה או עד שישכור את מקומה: שכירות המקום הופכת את המקום לרשותו של הקונה, ורשותו של אדם קונה לו ב'קנין חצר'.

תירוץ: לא קשיא כאן ברשות הרבים כאן בסימטא: רבי כאן מדבר בקונה ספינה ברשות הרבים. וברשות הרבים אי אפשר לקנות ב'משיכה' כי קנין משיכה נעשה כאשר אדם מושך את החפץ לרשותו, או ל'סימטא' שהיא רחוב הקטן הפתוח לרשות הרבים (שלא הולכים בו הרבה אנשים, ויש רשות לבני אדם לשבת שם) והמקום הזה נחשב כרשותו של העומד שם. ולכן ברשות הרבים הספינה נקנית רק במסירה.

אבל חכמים לעיל (שהם 'רבי') מדברים בקונה ספינה בסימטא, ושם היא נקנית רק במשיכה. (כי בכל מקום הספינה נקנית כדרכה. במקום שאפשר לעשות משיכה, דרכה להיקנות במשיכה. ובמקום שאי אפשר, דרכה במסירה).

קושיא: במאי אוקימתא להא בתרייתא ברשות הרבים, אימא סיפא וחכמים אומרים לא קנה עד שימשכנה (או עד שישכור את מקומה). ואי ברשות הרבים ממאן אוגיר?: אם אתה מעמיד את הברייתא האחרונה (הברייתא כאן) ברשות הרבים, אם כן קשה מהסיפא של הברייתא - חכמים החולקים על רבי וסוברים שהספינה לא נקנית 'עד שימשכנה או עד שישכור את מקומה'. והרי רשות הרבים אינה שייכת לאדם פרטי ואם כן ממי הוא ישכור את מקומה?

קושיא נוספת: ותו משיכה ברשות הרבים מי קניא?: ועוד, איך חכמים אומרים שיקנה אותה במשיכה, וכי האם משיכה מועילה ברשות הרבים? -

והא אב"י ורבא דאמרי תרוייהו, 'מסירה' קונה ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהם, 'משיכה' קונה בסימטא ובחצר שהיא של שניהם, ו'הגבהה' קונה בכל מקום: אב"י ורבא אמרו שניהם - בהמה או ספינה נקנים בקניינים הבאים. 'מסירה' קונה רק ברשות הרבים, כי אי אפשר לעשות שם משיכה כנ"ל. 'משיכה' קונה בסימטא כנ"ל, או בחצר השייכת גם למוכר וגם לקונה בשותפות. ואילו 'הגבהה' קונה אפילו ברשות המוכר.

תירוץ: מאי עד שימשכנה נמי דקאמר ומאי עד שישכור את מקומה דקאמר? הכי קאמר עד שימשכנה מרה"ר לסימטא, ואם רשות בעלים היא לא קנה עד שישכור את מקומה: חכמים התכוונו לומר כך. ספינה אינה נקנית אלא עד

שימשכנה מרשות הרבים לסימטא ויקנה אותה בסימטא. ואם הקונה נמצא ברשות המוכר, אין לו תקנה אלא אם כן ישכור את מקומה של הספינה (כי לא ניתן להגביהה אותה).

לימא אביי ורבא דאמרי כרבי: נמצא שאביי ורבא סוברים לכאורה כרבי, ולא כחכמים החולקים עליו. כי הרי רבי מדבר בקונה ספינה ברשות הרבים ולכן הקנין שם הוא מסירה, אך הרי גם את חכמים העמדנו בקונה ברשות הרבים אלא שלדעתם הוא קונה במשיכה מרשות הרבים לסימטא ולא במסירה. ואם כן אביי ורבא שאמרו שמסירה קונה ברשות הרבים, סוברים כרבי ולא כחכמים. וזה קושיא! כי הלכה כחכמים, ומדוע לא פסקו אביי ורבא כדעתם?

דח"יה: אמר רב אשי אי דאמר ליה 'לך חזק וקני' הכי נמי, הכא במאי עסקינן דאמר ליה 'לך משוך וקני', מר סבר קפיזא ומר סבר מראה מקום הוא לו: אם המוכר היה אומר לקונה 'לך חזק וקני' (= לך תחזיק בספינה ותקנה אותה), אכן לכו"ע היתה הספינה נקנית במסירה כי הוא החזיק בה. אבל כאן מדובר שהמוכר אמר לו 'לך משוך וקני'. לדעת חכמים הוא הקפיד בכוונה שהקונה יקנה אותה רק במשיכה והיינו מרשות הרבים לסימטא, כי הוא רוצה להרויח עוד זמן שיוכל להתחרט בו, כל עוד הקונה לא ימשוך אותה לסימטא. אבל לדעת רבי כוונתו של המוכר לומר לקונה 'אתה כבר יכול למשוך אותה ולקחת אותה לרשותך באופן מיידי, כי כבר הקנתי לך אותה במסירה'.